

"הַשְׁרַח הַחֲלָבִי" לְתוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר בראשית
פרשת ויגש

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)

תל-אביב תשס"ו – 2005

© כל הזכויות שמורות למרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב) המבקש לצטט מהספר

רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את שם הספר, ואת שם המוסד שהוציאו לאור:

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב)

השלוש אביכם הזקן אשר
 אמרתם העודנו חי: ויאמרו
 שלום לעבדה לאבינו עודנו
 חי ויקדו וישתחו: וישא עיניו
 וירא את בנימין אחיו בן-אמו
 ויאמר הזה אחיכם הקטן
 אשר אמרתם אלי ויאמר
 אלהים יחנה בני: וימהר יוסף
 כי-נכמרו רחמיו אל-אחיו
 ויבקש לבכות ויבא החדרה
 ויבך שמה: וירחץ פניו ויצא
 ויתאפק ויאמר שימו לחם:
 וישימו לו לבדו ולהם לבדם
 ולמצרים האכלים אתו
 לבדם כי לא יוכלון המצרים
 לאכל את-העברים לחם כי-
 תועבה הוא למצרים: וישבו
 לפניו הבכר כבכרתו והצעיר
 כצערתו ויתמהו האנשים איש
 אל-רעהו: וישא משאת מאת
 פניו אלהם ותרב משאת
 בנימן ממשאת כלם חמש
 מדא ידות וישתו וישכרו עמו: ויצו
 את-אשר על-ביתו לאמר
 מלא את-אמתחת האנשים
 אכל כאשר יוכלון שאת ושים
 כסף-איש בפי אמתחתו:
 ואת-גביעי גביע הכסף תשים
 בפי אמתחת הקטן ואת כסף
 שברו ויעש כדבר יוסף אשר

וישתחו

ג דבר: הבקר אור והאנשים
 י שלחו המה וחרמיהם: הם
 יצאו את-העיר לא הרחיקו
 ויוסף אמר לאשר על-ביתו
 קום רדף אחרי האנשים
 והשגתם ואמרת אלהם למה
 שלמתם רעה תחת טובה:
 ה הלוא זה אשר ישתה אדני בו
 והוא נחש ינחש בו הרעתם
 ו אשר עשיתם: וישגם וידבר
 אלהם את-הדברים האלה:
 ויאמרו אליו למה ידבר אדני
 כדברים האלה חלילה לעבדיך
 ח מעשות כדבר הזה: הן כסף
 אשר מצאנו בפי אמתחתינו
 השיבנו אליה מארץ כנען
 ואיך נגנב מבית אדניך כסף או
 ט זהב: אשר ימצא אתו מעבדיך
 ומת וגם-אנחנו נהיה לאדני
 ו לעבדים: ויאמר גם-עתה
 כדברכם כן-הוא אשר ימצא
 אתו יהיה-לי עבד ואתם תהיו
 יא נקים: וימהרו ויורדו איש את-
 אמתחתו ארצה ויפתחו איש
 יב אמתחתו: ויחפש בגדול החל
 ובקטן כלה וימצא הגביע
 יג באמתחת בנימן: ויקרעו
 שמלתם ויעמס איש על-
 יד חמרו וישבו העירה: ויבא
 יהודה ואחיו ביתה יוסף והוא

מפטיר

עודנו שם ויפלו לפניו ארצה:
 ט ויאמר להם יוסף מה-המעשה
 הזה אשר עשיתם הלא
 ידעתם כי-נחש ינחש איש
 טו אשר כמני: ויאמר יהודה מה-
 נאמר לאדני מה-נדבר ומה-
 נצטדק האלהים מצא את-עון
 עבדיך הננו עבדים לאדני גם-
 אנחנו גם אשר-נמצא הגביע
 יז בידו: ויאמר חלילה לי
 מעשות זאת האיש אשר
 נמצא הגביע בידו הוא יהיה-
 לי עבד ואתם עלו לשלום
 אל-אביכם:
 יח ויגש אליו יהודה ויאמר
 כי אדני ידבר-נא עבדה דבר
 באזני אדני ואל-יחר אפה
 יט בעבדה כי כמוה כפרעה: אדני
 שאל את-עבדיו לאמר היש-
 כ לכם אב או-אח: ונאמר אל-
 אדני יש-לנו אב זקן וילד
 זקנים קטן ואחיו מת ויותר
 הוא לבדו לאמו ואביו אהבו:
 כא ותאמר אל-עבדיך הורדהו
 אלי ואשימה עיני עליו:
 כב ונאמר אל-אדני לא-יוכל
 הנער לעזב את-אביו ועזב
 כג את-אביו ומת: ותאמר אל-
 עבדיך אם-לא ירד אחיכם
 הקטן אתכם לא תספון

ויגש
יח

- הוודא פיצה אלדי וגדנא פי תים עדלנא רגענא אליך מן ארץ כנען וכיף נסרוק מן בית אסתדאך פיצה או דהב: 9. אשר - אלדי ינווגיד מעו >מן עבדך ויקתאל ואיצא ניחנא ניכון לאסתדי לעבד: 10. ויאמר - וקאל איצה הלאן כיכלמכון חק הוא אלדי ינווגיד מעו- יכון לי עבד ואנתו תכוננו בריין: 11. וימהרו - וסתעגלו ונזלו רגול אלא עידלו ארץ ופתחו רגול עידלו: 12. ויחפש - ופתש פיל כביר בידי ופיל זגיר כמל ונווגאד אלקדאח פי עידיל בנימין: 13. ויקדעו - וסקו אתייבהון וחמל רגול עלא חמרו ורגעו לל קרייה: 14. ויבא - ואיגא יהודה ואכוותו לבית יוסף והוא עאדו תם ונטבו קידמו על ארץ: 15. ויאמר - וקאל ליהון יוסף איש צנעא האדי אלדי צניעתו הוולא ערפתו אין תנגים ינגים רגול אלדי מיתלי: 16. ויאמר - וקאל יהודה איש נקול לסידו איש נכלים ואיש נעדאל אלרב וגיד אלא דנב עבדך הוודאנא עבד לסידו איצא נחנא איצא אלדי ננווגאד אלקדח פי ידו: 17. ויאמר - וקאל חשא לי מן אצנע האדי רגול אלדי ננווגאד אלקדאח פי ידו הוא יכון לי עבד ואנתו טלאעו לי סלאם אלא אבוכון: 18. ויגש - ותקדם אליה יהודה ויגש וקאל ברכול סידו יכלים הלאן עבדך כלאם פי חצריה סידו ולא ישתאד גצבך פי עבדך אין מתלך מיתיל פרעון: 19. אדני - סידו סאל אלא עבדו קאילא אנכאן מווגוד ליכון אב או אך: 20. ונאמר - וקלנא אלא סידו מווגוד לינא אב כתייאר וולאד כתייריה זגיר ואכו מת ותבקא הוא לווחדו לאימו ואבו בחיבו: 21. ותאמר - וקילית אלא עבדך נזלו אללי ואגעל עני עליה: 22. ונאמר - וקלנא אלא סידו לם יגציר אלגולם ליתרוך אלא אבו ויתרוך אלא אבו וימות: 23. ותאמר - וקילית אלא עבדך אנכאן לם

אנכאן עאדו עאייש: 28. ויאמרו - וקאלו סלאם לעבדך לאבונא עאדו עאייש ורכעו וסגדו: 29. וישא - ורפע עיונו ונצר אלא בנימין אכו איבין אמו וקאל אנכאן הדא אכוכון אלזגיר אלדי קילתו אללי וקאל אלרב יחין עליך יא בני: 30. וימהר - וסתעגל יוסף אין אתדחבלו רחמתו אלא אכו ופתש ליבכי ואיגא לל קביה וביכי תם: 31. וירחץ - <וכסל> וגהו וכרג ותקווא וקאל געלו טועאם: 32. וישימו - וגעלו לו לווחדו וליהון לווחדהון ולל מצרין אלאכלין מעו לווחדהון אין לם יגצרו אלמצריין ליכלו מע אליהוד טועאם אין כריהא היא למצר: 33. וישבו - וגלסו קידמו אלכביר כי כיברו ואלזגיר כיזיגרו ותעגבו אלזרגל רגול אלא רפיקו: 34. וישא - <וכלק> וכלע כליע מן קידמו אליהון וכתרית כלעית בנימין מן כלעית כלהון כמס טוק ושרבו וסכרו מעו:

מד

1. ויצו - ווצא אלא אלדי וכיל עלא ביתו קאילא מאללי אלא עדל אלזרגל מגל כאלדי יגצרו יחמלו וגעל פיצית אלזרגול פי תים עידלו: 2. ואת - ואלא קדחי קדח אלפיצה תגעל פי תים עידיל אלזגיר ואלא פיצית ביעו וציניע כי כאלם יוסף אלדי כלם: 3. הבקר - אלציביח צווא ואלזרגל אנבעתו הימא וחמיריהון: 4. הם - הימא כרגו מן אלקרייה לם בעאדו ויוסף קאל לאלדי וכיל עלא ביתו קום רגוד וורא אלזרגל ותלחקהון ותקול אליהון אליש גזיתו רדאויה עוץ חסניה: 5. הלוא - הוולא הדא אלדי ישרב סידו פי והוא תנגים ינגים פי אסייתו אלדי צינעתו: 6. וישגם - ולחקהון וכלם אליהון אלא אלכלאם הדולי: 7. ויאמרו - וקאלו אליה אליש יכלים סידו כי כאלם הדולי חשא לעבדך מן נצנע כי כלאם הדא: 8. הן

וההשלמות על פי ב. 14. ויפלו - ב: וויקעו - טילה נרדפת. 16. נצמדק - נתצדק. 20. זקנים - ב: שיכוליה - זקנה; ג: שיכוליה - צורה אחרת של שם זה. 23. פני - ב: חצירתי - כבודי, וכן בפסוק 26.

30. נכמדו - התגללו, בעקבות ת"א. ב: הימיו - נתחטמו. החדרה - ב: למכדע - חדר פנימי. 34. וישא - התיקן על פי ב: וכלע, ג: ורפאע כולאע - וישא מתנות (כנדים).

מד

2. שברו - מכירתו. ב: מישתרא - קנייה. 9-10. חמר בכתב היד,

כד לראות פני: ויהי פי עלינו אל-
עבדך אבי ונגד-לו את דברי
כה אדני: ויאמר אבינו שבו
ט שברו-לנו מעט-אכל: ונאמר
לא נוכל לרדת אם-יש אחינו
הקטן אתנו וירדנו כי-לא
נוכל לראות פני האיש ואחינו
כו הקטן איננו אתנו: ויאמר
עבדך אבי אלינו אתם ידעתם
כז כי שנים ילדה-לי אשתי: ויצא
האחד מאתי ואמר אך טרף
טרף ולא ראיתיו עד-הנה:
כח ולקחתם גם-את-זה מעם פני
וקרהו אסון והורדתם את-
ל שיבתי ברעה שאלה: ועתה
כבאי אל-עבדך אבי והנער
איננו אתנו ונפשו קשורה
שני לא בנפשו: והיה כראותו כי-אין
הנער ומת והורידו עבדיך
את-שיבת עבדך אבינו ביגון
כג שאלה: כי עבדך ערב את-
הנער מעם אבי לאמר אם-לא
אביאנו אליך וחטאתי לאבי
כד כל-הימים: ועתה ישב-נא
עבדך תחת הנער עבד לאדני
כה והנער יעל עם-אחיו: כי-אין
אעלה אל-אבי והנער איננו
אתי פן אראה ברע אשר
מה א ימצא את-אבי: ולא יכל יוסף
להתאפק לכל הנצבים עליו

ויקרא הוציאו כל-איש מעלו
ולא-עמד איש אתו בהתודע
ב יוסף אל-אחיו: ויתן את-קלו
בבכי וישמעו מצרים וישמע
ג בית פרעה: ויאמר יוסף אל-
אחיו אני יוסף העוד אבי חי
ולא יכלו אחיו לענות אתו
ד כי נבהלו מפניו: ויאמר יוסף
אל-אחיו גשו-נא אלי ויגשו
ויאמר אני יוסף אחיכם אשר-
ה מכרתם אתי מצרימה: ועתה
אל-תעצבו ואל-יחר בעיניכם
כי-מכרתם אתי הנה פי
למחיה שלחני אלהים
ו לפניכם: כי-זה שנתים הרעב
בקרב הארץ ועוד חמש שנים
אשר אין-חריש וקציר:
ז וישלחני אלהים לפניכם
לשום לכם שארית בארץ
ולהחיות לכם לפליטה גדולה:
ח ועתה לא-אתם שלחתם אתי
הנה כי האלהים וישימני לאב
לפרעה ולאדון לכל-ביתו
ומשל בכל-ארץ מצרים:
ט מהרו ועלו אל-אבי ואמרתם
אליו כה אמר בנה יוסף שמני
אלהים לאדון לכל-מצרים
י רדה אלי אל-תעמד: וישבת
בארץ-גשן והיית קרוב אלי
אתה ובניך ובני בניך וצאנך

ובקרה וכל-אשר-לך:
יא וכלכלתי אתך שם כי-עוד
חמש שנים רעב פן-תורש
אתה וביתך וכל-אשר-לך:
יב והנה עיניכם ראות ועיני אחי
בנימין כי-פי המדבר אליכם:
יג והגדתם לאבי את-כל-כבודי
במצרים ואת כל-אשר ראיתם
ומהרתם והורדתם את-אבי
יד הנה: ויפל על-צוארי בנימן-
אחיו ויבך ובנימן בכה על-
טו צואריו: וינשק לכל-אחיו
ויבך עלהם ואחרי כן דברו
טז אחיו אתו: והקל נשמע בית
פרעה לאמר באו אחי יוסף
וייטב בעיני פרעה ובעיני
יז עבדיו: ויאמר פרעה אל-יוסף
אמר אל-אחיקה זאת עשו טענו
את-בעירכם ולכו-באו ארצה
יח כנען: וקחו את-אביכם ואת-
בתיכם ובאו אלי ואתנה לכם
את-טוב ארץ מצרים ואכלו
רבועי ט את-חלב הארץ: ואתה
צויתה זאת עשו קחו-לכם
מארץ מצרים עגלות לטפכם
ולנשיכם ונשאתם את-אביכם
כ ובאתם: ועיניכם אל-תחס
על-כליכם כי-טוב כל-ארץ
כא מצרים לכם הוא: ויעשו-כן
בני ישראל ויתן להם יוסף

יגזיל אכוכון זגיר מעכון לם תעווצו לתנצרו וגהיי: 24. ויהי - וכאן אין טלענא אלא עבדך אבי וכברנא לו אלא כלם סידי: 25. ויאמר - וקאל אכונא רגעו שתרז לינא מן קליל למגאל: 26. ונאמר - וקלנא לם נגציר לננצור אנכאן מווגוד זגיר מענא וננציל אין לם נגציר לננצור וגה אלרגול ואכונא זגיר ליסו מענא: 27. ויאמר - וקאל עבדך אבי אלינא אנתו ערפתו אין תנין ולדית לי זוגתי: 28. ויצא - וכרג אלואחיד מן ענדי וקילית פקט כסף אנכסף ולם נצרתו חיתא הלאן: 29. ולקחתם - ותכדו איצא אלא האדא מן קידמי ויצדפו מות ותנולו אלא שיבתי פי רדאווייה לל קבר: 30. ועתה - והלאן כימגי אלא עבדך אבי ואלגולאם ליסו מענא ונפסו עזיזיה עאליה מיתיל נפסו: 31. והיה - ויכון כינצורו אין ליס אלגולאם וימות וינולו עבדך אלא שיבת עבדך אכונא פיל כדאר קבר: 32. כי - אין עבדך כיפיל אלא אלגולאם מן ענד אבי קאילא אנכאן לם אגיבו אליך ואכטא לאבי טול אלאיאם: 33. ועתה - והלאן יגלוס הלאן עבדך עווי אלגולאם עבד לסידי ואלגולאם יטלע מע אכוותו: 34. כי - אין כיף אטלע אלא אבי ואלגולאם ליסו מעי לילא אנצור פיל ראדי אלדי יווגד אלא אבי:

מה

1. ולא - ולם יגציר יוסף לסתחמיל לגמיע אלמנתצבים <!> עליה ונדא כריגו גמיע רגול מן עליי ולם וקיף רגול מעו פיתעירוף יוסף אלא אכוותו: 2. ויתן - וגעל אלא צוטו פיל ביכא וסמעו מצריין ונסמע בית פרעון: 3. ויאמר - וקאל יוסף אלא אכוותו אנא יוסף אנכאן עאד אבי עאייש ולם יגצרו אכוותו ליגוובו אלו אין נדהשו מן קידמו: 4. ויאמר - וקאל יוסף אל אכוותו תקדמו הלאן אליי ותקדמו וקאל אנא יוסף אכוכון אלדי ביעתו אלי למצר: 5. ועתה - והלאן לא תתכדו ולא ישתאר פי חצרתכון אין

פרעה - ב: אנשי בית פרעה, כת"א (אנש בית פרעה), וכן בפסוק 8. 3. חי - ב: טייב - נרדפים. 5. למחיה - ג כתרנונו. ב: למעיישה - לפרנסה. 9. תעמד - תתעכב, כת"א. 10. וחיית - ב: ותיציר - נרדפים. 16. וחקל - ב: ואלצוט - נרדפים. 21. עגלות - ג: עגלות.

26. נוכל - נגציר = נקדר, וכן בהמשך הפסוק. וכן להלן טה 1, 3 ועוד. 29. שאלה - לקבר, וכן בפסוק 31.

מה

1. להתאסף - לשאת. בג: לייתקוה - להתחזק. הנצבים - אלמנתצבים, נגרר אחר סיומת הרבים בעברית. ב: אלמנתצבין, כנדרש. 2. בית

עגלות על-פי פרעה ויתן להם
כב צדה לדרך: לכלם נתן לאיש
חלפות שמלת ולבנימן נתן
שלש מאות כסף וחמש חלפת
כג שמלת: ולאביו שלח כזאת
עשרה חמרים נשאים משוב
מצרים ועשר אתנת נשאת
בר ולחם ומזון לאביו לדרך:
כד וישלח את-אחיו וילכו ויאמר
כה אלהם אל-תרגזו בדרך: ויעלו
ממצרים ויבאו ארץ כנען אל-
ט יעקב אביהם: ויגדו לו לאמר
עוד יוסף חי וכי-הוא משל
בכל-ארץ מצרים ויפג לבו כי
כו לא-האמין להם: וידברו אליו
את כל-דברי יוסף אשר דבר
אלהם וירא את-העגלות
אשר-שלח יוסף לשאת
אתו ותחי רוח יעקב אביהם:
כז ויאמר ישראל רב עוד-יוסף
בני חי אלקה ואראנו בטרם
מוא אמות: ויסע ישראל וכל-
אשר-לו ויבא בארה שבע
ויזבח זבחים לאלהי אביו
ב יצחק: ויאמר אלהים |
לישראל במראת הלילה
ויאמר יעקב | יעקב ויאמר
ג הנני: ויאמר אנכי האל
אלהי אביך אל-תירא מרדה
מצרימה כי-לגוי גדול אשימך

ד שם: אנכי ארד עמך מצרימה
ואנכי אעלה גם-עלה ויוסף
ה ושית ידו על-עיניו: ויקם
ועקב מבאר שבע וישאו בני-
ישראל את-יעקב אביהם
ואת-טפם ואת-נשיהם
בעגלות אשר-שלח פרעה
ו לשאת אתו: ויקחו את-
מקניהם ואת-רכושם אשר
רכשו בארץ כנען ויבאו
מצרימה ויעקב וכל-זרעו
ז אתו: בניו ובני בניו אתו בנותיו
ובנות בניו וכל-זרעו הביא
אתו מצרימה:
ח ואלה שמות בני-ישראל
הבאים מצרימה ויעקב ובניו
ט בכר יעקב ראובן: ובני ראובן
חנן ופלוא וחצרן וכרמי:
י ובני שמעון ומואל וימין
ואהר ויכין וצחר ושואל בן-
יא הפנענית: ובני לוי גרשון קהת
יב ומררי: ובני יהודה ער ואונן
ושלה ופרץ וזרח וימת ער
ואונן בארץ כנען ויהיו בני-
יג פרץ חצרן וחמול: ובני יששכר
יד תולע ופוא ויוב ושמרן: ובני
זבלון סרד ואלון ויחלאל:
טו אלה | בני לאה אשר ילדה
ליעקב בפרץ ארם ואת דינה
בתו כל-נפש בניו ובנותיו

טז שלשים ושלש: ובני גר צפון
וחגי שוני ואצבן ערי וארודי
יז ואראלי: ובני אשר ימנה
וישוה וישוי ובריעה ושרח
אחתם ובני בריעה חבר
יח ומלכיאל: אלה בני זלפה
אשר-נתן לבן ללאה בתו ותלד
את-אלה ליעקב שש עשרה
יט נפש: בני רחל אשת יעקב
כ יוסף ובנימן: ויולד ליוסף
בארץ מצרים אשר ילדה-לו
אסנת בת-פוטו פרע כהן אן
כא את-מנשה ואת-אפרים: ובני
בנימן בלע ובכר ואשבל גרא
ונעמן אחי וראש מפים וחפים
כב וארד: אלה בני רחל אשר ילד
ליעקב כל-נפש ארבעה עשר:
כג ובני-דן חשים: ובני נפתלי
יחצאל וגוני ויצר ושלם:
כד אלה בני בלהה אשר-נתן לבן
לרחל בתו ותלד את-אלה
ט ליעקב כל-נפש שבעה: כל-
הנפש הבאה ליעקב מצרימה
יצאי ורכו מלבד נשי בני-
יעקב כל-נפש ששים ושש:
כו ובני יוסף אשר-ילד-לו
במצרים נפש שנים כל-הנפש
לבית-יעקב הבאה מצרימה
שבעים:
כז ואת-יהודה שלח לפניו ס

סאמי בנין ישראל איגו למצר יעקוב ובנינו בכיר יעקוב ראובן: 9. ובני - ובנין ראובן חנוך ופלוה חצרון וכרמי: 10. ובני - ובנין שמעון ימואל וימין ואוהד ויכין וצוחר ושאול איבין הכנענית: 11. ובני - ובנין לוי גרשון קהת ומררי: 12. ובני - ובנין יהודה ער ואונן ושלה ופרץ וזרח ומת ער ואונן פי ארץ כנען וכאנו בנין פרץ חצרון וחמול: 13. ובני - ובנין יששכר תולע ופוא ויוב ושמרון: 14. ובני - ובנין זבולון סרד ואלון ויחלאל: 15. אלה - הדולי בנין לאה אלדי ולדית ליעקוב פי פדן ארם ואלא דינה בנתו גמיע נפס בנינו ובנתו תלאתה ותלתין: 16. ובני - ובנין גד צפיון וחגי שוני ואצבן ערי וארודי ואראלי: 17. ובני - ובנין אשר ימנה וישוה וישוי ובריעה ושרח אכתהון ובנין בריעה חבר ומלכיאל: 18. אלה - הדולי בנין זלפה אלדי עטא לבן ללאה בנתו וולדית אלא הדולי ליעקוב סיתעשר נפס: 19. בני - בנין רחל זוגית יעקוב יוסף ובנימין: 20. ויולד - ונוולד ליוסף פי ארץ מצר אלדי ולדית לו אסנת בינית פוטי פרע כביר און אלא מנשה ואלא אפרים: 21. ובני - ובנין בנימין בלע ובכר ואשביל גרא ונעמן אחי וראש מפים וחפים וארד: 22. אלה - הדולי בנין רחל אלדי נוולאד ליעקוב גמיע נפס ארבתעשר: 23. ובני - ובנין דן חשים: 24. ובני - ובנין נפתלי יחצאל וגוני ויצר ושלם: 25. אלה - הדולי בנין בלהה אלדי עטא לבן לרחל בנתו וולדית אלא הדולי ליעקוב גמיע נפס סבעה: 26. כל - גמיע אלנפס אל איגא ליעקוב למצר כרגין ורכו מנגיר נסוואן בנין יעקוב גמיע נפס סיתה וסיתין: 27. ובני - ובנין יוסף אלדי נוולד לו פי מצר נפס תנין גמיע אלנפס לבית יעקוב אל איגא למצר סבעין: 28. ואת - ואלא יהודה בעת קידמו אלא יוסף

ערבנאת עלא קול פרעון ועטא ליהון זיוודיה ליטריק: 22. לכלם - לכילהון עטא לירגול בדלאת אתייב ולבנימין עטא תלת מיאית פיצה וכמס בדלאת אתייב: 23. ולאביו - ולאבו בעת כיהאדי עשר חאמיר מחמלין מן כיר מצר ועשר אתנאת מחמלת מגאל וטועם וקות לאבו ליטריק: 24. וישלח - ובעת אלא אכוותו ומציו וקאל אליהון לא תתכצמו פי טריק: 25. ויעלו - וטלעו מן מצר ואיגו ארץ כנען אלא יעקוב אבוהון: 26. ויגידו - וכברו לו קאיילא עאד יוסף עאייש ואין הוא חאכים פי גמיע ארץ מצר וראח קלבו אין לם צדק ליהון: 27. וידברו - וכלמו אליה אלא גמיע כלם יוסף אלדי כלם אליהון ונצר אלא אלערבנאת אלדי בעת יוסף ליחמיל אלו ותגלית רוח לימקדסיה עלא יעקוב אבוהון: 28. ויאמר - וקאל ישראיל כפאיה עאד יוסף בני עאייש אמצו ואנצרו קבל מא אמות:

מו

1. ויסע - ורחיל ישראיל וגמיע אלדי לו ואיגא לביר אלסאביע ודבח דבאייח לאילה אבו יצחק: 2. ויאמר - וקאל אלרב לישראל פי מנצר אלליל וקאל יעקוב יעקוב וקאל הוודאני: 3. ויאמר - וקאל אנא טאיק אילה אבוך לא תכאף מן תנזיל למצר אין לשעיב עצים אגעלך תם: 4. אנכי - אנא אנזיל מעך למצר ואנא אטלעך איצה טלוע ויוסף יגעל ידו עלא עיניך: 5. ויקם - וקם יעקוב מן ביר סאביע וחמלו בנין ישראיל אלא יעקוב אבוהון ואלא טפלהון ואלא נסוונהון פיל ערבנאת אלדי בעת פרעון ליחמיל אלו: 6. ויקחו - ואכדו אלא בושהון ואלא כסבהון אלדי כיסבו פי ארץ כנען ואיגו למצר יעקוב וגמיע נסלו מעו: 7. בניו - בנינו ובנין בנינו מעו בנאתו ובנאת בנינו וגמיע נסלו גאב מעו למצר: 8. ואלה - והדולי

מו

28. לחורת - לפנות, בעקבות ת"א (לפנאה). ב: ליידיל. ג: לידול - להראות. שני הפירושים אצל רש"י: כתרנומו. לפנות לו טקום ולהורות היאך יתישב בה. גשנה - השאיר את השם עם ה"א המגמה. ב: לגושן.

22. כמף - ב: קירש - גרוש. 24. תרגזו - תריבו, וכן ג. ב: תיתקלו - תריבו - גרדפים. 26. ויפג לבו - והלך לבו, וראה רש"י: נחלף לבו, והלך מלהאמין. בג: וארתכא קלבו - ונחלש לבו. 27. ותחי רוח - והתגלתה רוח הקודש. בג: וחלית אלהם אלנכוה - ושרתה רוח הנכוה, בעקבות ת"א (ושרת רוח קודשא).

אל-יוסף להורית לפניו גשנה
 כט ויבאו ארצה גשן: ויאסר יוסף
 מרכבתו ויעל לקראת-ישראל
 אביו גשנה וירא אליו ויפל
 על-צואריו ויבך על-צואריו
 ל עוד: ויאמר ישראל אל-יוסף
 אמותה הפעם אחרי ראותי
 לא את-פניך כי עודך חי: ויאמר
 יוסף אל-אחיו ואל-בית אביו
 אעלה ואגידה לפרעה ואמרה
 אליו אחי ובית-אבי אשר
 בארץ-כנען באו אלי:
 לב והאנשים רעי צאן כי-אנשי
 מקנה היו וצאנם ובקדם וכל-
 לג אשר להם הביאו: והיה כי-
 יקרא להם פרעה ואמר מה-
 לד מעשיכם: ואמרתם אנשי
 מקנה היו עבדיך מנעורינו
 ועד-עתה גם-אנחנו גם-
 אבותינו בעבור תשבו בארץ
 גשן כי-תועבת מצרים כל-
 מזא רעה צאן: ויבא יוסף ויגד
 לפרעה ויאמר אבי ואחי
 וצאנם ובקדם וכל-אשר להם
 באו מארץ כנען והנם בארץ
 ב גשן: ומקצה אחיו לקח
 חמשה אנשים ויצגם לפני
 ג פרעה: ויאמר פרעה אל-אחיו
 מה-מעשיכם ויאמרו אל-
 פרעה רעה צאן עבדיך גם-

ד אנחנו גם-אבותינו: ויאמרו
 אל-פרעה לגור בארץ באנו
 כי-אין מרעה לצאן אשר
 לעבדיך כי-כבד הרעב בארץ
 כנען ועתה ישובו-נא עבדיך
 ה בארץ גשן: ויאמר פרעה אל-
 יוסף לאמר אביך ואחיה באו
 ו אליך: ארץ מצרים לפניך הוא
 במיטב הארץ הושב את-אביך
 ואת-אחיה ישובו בארץ גשן
 ואם-יודעת ויש-בם אנשי-חיל
 ושמתם שרי מקנה על-אשר-
 ז לי: ויבא יוסף את-יעקב אביו
 ויעמדהו לפני פרעה ויברך
 ח יעקב את-פרעה: ויאמר
 פרעה אל-יעקב כמה ימי שני
 ט חייה: ויאמר יעקב אל-פרעה
 ימי שני מגורי שלשים ומאת
 שנה מעט ורעים היו ימי שני
 חיי ולא השיגו את-ימי שני
 חיי אבתי בימי מגוריהם:
 י ויברך יעקב את-פרעה ויצא
 יא מלפני פרעה: ויושב יוסף
 את-אביו ואת-אחיו ויתן להם
 אחזה בארץ מצרים במיטב
 הארץ בארץ רעמסס כאשר
 יב צוה פרעה: ויכלכל יוסף את-
 אביו ואת-אחיו ואת כל-בית
 יג אביו לחם לפי הטף: ולחם
 אין בכל-הארץ כי-כבד הרעב

מאד ותלה ארץ מצרים וארץ
 יד כנען מפני הרעב: וילקט יוסף
 את-כל-הכסף הנמצא בארץ-
 מצרים ובארץ כנען בשבר
 אשר-הם שברים ויבא יוסף
 טו את-הכסף ביתה פרעה: ויתם
 הכסף מארץ מצרים ומארץ
 כנען ויבאו כל-מצרים אל-
 יוסף לאמר הבה לנו לחם
 ולמה נמות נגדה כי אפס כסף:
 טז ויאמר יוסף הבו מקניכם
 ואתנה לכם במקניכם אם-
 יז אפס כסף: ויביאו את-
 מקניהם אל-יוסף ויתן להם
 יוסף לחם בסוסים ובמקנה
 הצאן ובמקנה הבקר ובחמרים
 וינהלם בלחם בכל-מקניהם
 ח בשנה ההוא: ותתם השנה
 ההוא ויבאו אליו בשנה
 השנית ויאמרו לו לא-נכחד
 מאדני כי אם-תם הכסף
 ומקנה הבהמה אל-אדני לא
 נשאר לפני אדני בלתי אם-
 טח גוינתנו ואדמתנו: למה נמות
 לעיניך גם-אנחנו גם-אדמתנו
 קנה-אתנו ואת-אדמתנו
 בלחם ונהיה אנחנו ואדמתנו
 עבדים לפרעה ותן-זרע ונחיה
 ולא נמות והאדמה לא תשם:
 כ ויקן יוסף את-כל-אדמת

אייאם סנין חייתך: 9. ויאמר - וקאל יעקוב אלא פרעון אייאם סנין מסכני מייה ותלתין סניה מן קליל וראדיין כאנו אייאם סנין חייתך ולם לחקו אלא אייאם סנין חייתך אבאתי פי אייאם מסכנהון: 10. ויברך - וברך יעקוב אלא פרעון וברך מן קדם פרעון: 11. ויושב - וגלס יוסף אלא אבו ואלא אכוותו ועטא ליהון מילך פי ארץ מצר פי אחסן אלארץ פי ארץ רעמסס כאלדי ווצה פרעון: 12. ויכלכל - וקוות יוסף אלא אבו ואלא אכוותו ואלא גמיע בית אבו טועאם לקאד טיפיל: 13. ולחם - וטועם ליס פי גמיע אלארץ אין תיקיל גוע גרא ולהתית ארץ מצר וארץ כנען מן קדאם אלגוע: 14. וילקט - ולקט יוסף אלא גמיע אלפיצה אלנווגאד פי ארץ מצר ופי ארץ כנען פיל מגאל אלדי הימא בייעין וגאב יוסף אלא אלפיצה בית פרעון: 15. ויתם - וכלץ אלפיצה מן ארץ מצר ומן ארץ כנען ואיגו גמיע מצריין אלא יוסף קאיילא האת לינא טועם ואליש נמות קבלך אין כלץ אלפיצה: 16. ויאמר - וקאל יוסף האתו בושכון ואעטי ליכון פי בושכון אנכאן כלץ אלפיצה: 17. ויביאו - וגאבו אלא בושהון אלא יוסף ועטא ליהון יוסף טועם פיל כיל ופיל בוש אלגנאם ופי בוש אלבקר ופיל חאמיר וקוותהון פיל טועם פי גמיע בושהון פי דאליך אלסניה: 18. ותתם - וכמלית דאליך אלסניה ואיגו אליה פי סנת תאנייה וקאלו לו לם ננכור מן סידי פלאכין כלאץ אלפיצה ומן בוש אלכיהימיה אלא סידי לם תבקא קדאם סידי ליליס אנכאן גסדנא וארצינא: 19. למח - אליש נמות לחצרתך איצא נחנא איצה אראצינא שתירי לינא ואלא אראצינא פיל טועם ונסיר נחנא וארצינא עביד לפרעון ועטי זרע ונעיש ולם נמות ואלארץ לם תסתווחיש: 20. ויקן - ושתרא יוסף אלא גמיע ארץ מצר לפרעון אין באעו מצריין רגול חקלתו אין קווי עליהון גוע וצארית

ליפצי קידמו גשנה ואיגו ארץ גושן: 29. ויאסר - וסרג יוסף מרכובו וטיליע למלאקית ישראל אבו גושנה ותביין אליה ונטב עלא עינקו וביכי עלא עינקו עאר: 30. ויאמר - וקאל ישראל אלא יוסף אמות הל מרא בעד נצורי אלא וגהך אין ערך עאיש: 31. ויאמר - וקאל יוסף אלא אכוותו ואלא בית אבו אטלע ואכביר לפרעון ותקול אליה אכוותי ובית אבי אלדי פי ארץ כנען איגו אלי: 32. והאנשים - ואלארגל רעיאן גנאם אין ארגל בוש כאנו וגנמהון ובקרהון וגמיע אלדי ליהון גאבו: 33. והיה - ויכון אין ינאדי ליכון פרעון ויקול איש צנעיתכון: 34. ואמרתם - ותקולו ארגל בוש כאנו עבידך מן זיגרנא וחיתא הלאן איצא נחנא איצא אבתנא פי סבאב תגלסו פי ארץ גושן אין כריהית מצר גמיע רעיאן גנאם:

מז

1. ויבא - ואיגא יוסף וכבאר לפרעון וקאל אבי ואכוותי וגנמהון ובקרהון וגמיע אלדי ליהון איגו מן ארץ כנען והוודהון פי ארץ גושן: 2. ומקצה - ומן טרף אכוותו אכר כמס ארגל ווקפהון קידם פרעון: 3. ויאמר - וקאל פרעון אלא אכוותו אש צנעיתכון וקאלו אלא פרעון רעיאן גנאם עבידך איצא נחנא איצא אבתנא: 4. ויאמרו - וקאלו אלא פרעון ליניסכון פיל ארץ גינא אין ליס מרעה לל גנאם אלדי לעבידך אין תיקיל אלגוע פי ארץ כנען והלאן יגלסו הלאן עבידך פי ארץ גושן: 5. ויאמר - וקאל פרעון אלא יוסף קאיילא אבוך ואכוותך איגו אליך: 6. <ארץ> - ארץ מצר קידמך היא פי אחסן אלארץ גאליס אלא אבוך ואלא אכוותך יגלסו פי ארץ גושן ואנכאן תעריף ומווגוד פיהון ארגל דוחיל ותוכלהון רייסא בוש עלא אלדי לי: 7. ויבא - וגב יוסף אלא יעקוב אבו ווקפו קדם פרעון וברך יעקוב אלא פרעון: 8. ויאמר - וקאל פרעון אלא יעקוב אש קאד

מז

12. לפי - וכן ג. ב: לתים - לפה. 13. ותלה - והתעייפה. ב: ואתגלוועית - ורעבת. ג: ותיעבית - ועייפה. כתיא (ואשתלחי עמא) וכדברי רש"י: כמו

ותלאה. לשון עייפות. כתרנומו. 14. שברים - טוכרים. ב: שאריין - קונים, בעקבות תיא (וכנן). 17. וינחלם - וכלכלם, וכן ג. ב: וסקהון - והובילם. 19. זרע - ב: בידר - תבואה, טרף, ערמה, וכן בפסוק 23.

מצרים לפרעה כי-מכרו
מצרים איש שדהו כי-חזק
עלהם הרעב ותהי הארץ
לפרעה: ואת-העם העביר
אתו לערים מקצה גבול-
מצרים ועד-קצהו: רק ארמת
הכהנים לא קנה כי חק
לכהנים מאת פרעה ואכלו
את-חקם אשר נתן להם פרעה
על-כן לא מכרו את-אדמתם:
ויאמר יוסף אל-העם הן קניתי
אתכם היום ואת-אדמתכם
לפרעה הא-לכם זרע וזרעתם
את-האדמה: והיה בתבואת
ונתתם חמישית לפרעה
וארבע הית יהיה לכם לזרע
השדה ולאכלכם ולאשר
בביתכם ולאכל לטפכם:
ויאמרו החיתנו נמצא-חן
בעיני אדני והיינו עבדים
לפרעה: וישם אתה יוסף לחק
עד-היום הזה על-ארמת
מצרים לפרעה לחמש רק
ארמת הכהנים לבדם לא
היתה לפרעה: וישב ישראל
בארץ מצרים בארץ גשן
ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד:
ויחי יעקב בארץ מצרים שבע
עשרה שנה ויהי ימי-יעקב
שני חייו שבע שנים וארבעים

כט ומאת שנה: ויקרבו ימי-
ישראל למות ויקרא לבנו
ליוסף ויאמר לו אם-נא
מצאתי חן בעיניך שים-נא
ידך תחת ירכי ועשית עמדי
חסד ואמת אל-נא תקברני
במצרים: ושכבתי עם-אבתי
ונשאתני ממצרים וקברתני
בקברתם ויאמר אנכי אעשה
כדברך: ויאמר השבעה לי
וישבע לו וישתחו ישראל
על-ראש המטה:
ויהי אחרי הדברים האלה
ויאמר ליוסף הנה אביה חלה
ויקח את-שני בניו עמו את-
מנשה ואת-אפרים: ויגד
ליעקב ויאמר הנה בנה יוסף
בא אליה ויתחזק ישראל וישב
על-המטה: ויאמר יעקב אל-
יוסף אל שדי נראה-אלי בלז
בארץ פנען ויברך אתי: ויאמר
אלי הנני מפרך והרביתך
ונתתיך לקהל עמים ונתתי
את-הארץ הזאת לזרעה
אחריה אחזת עולם: ועתה
שני-בניך הנולדים לך בארץ
מצרים עד-באי אליה מצרימה
ליו-הם אפרים ומנשה כראובן
ושמעון יהיו-לי: ומולדתך

אשר-הולדת אחריהם לך
יהיו על שם אחיהם יקראו
בנחלתם: ואני בבאי מפרץ
מתה עלי רחל בארץ פנען
בדרך בעוד כברת-ארץ לבא
אפרתה ואקברה שם בדרך
אפרת הוא בית לחם: וירא
ישראל את-בני יוסף ויאמר
מי-אלה: ויאמר יוסף אל-
אביו בני הם אשר-נתן לי
אלהים בזה ויאמר קחם-נא
אלי ואברכם: ועיני ישראל
כבדו מזקן לא יוכל לראות
ויגש אתם אליו וישק להם
ויחבק להם: ויאמר ישראל
אל-יוסף ראה פניך לא פללתי
והנה הראה אתי אלהים גם
את-זרעך: ויוצא יוסף אתם
מעם ברכיו וישתחו לאפיו
ארצה: ויקח יוסף את-שניהם
את-אפרים בימינו משמאל
ישראל ואת-מנשה בשמאלו
מימין ישראל ויגש אליו:
וישלח ישראל את-ימינו
וישם על-ראש אפרים והוא
הצעיר ואת-שמאלו על-ראש
מנשה שכל את-ידיו כי מנשה
הבכור: ויברך את-יוסף ויאמר
האלהים אשר התהלכו אבתי
לפניו אברהם ויצחק האלהים

אפרים: 2. ויגד - וכבר ליעקוב וקאל הוודא בנך יוסף איגא אליך ותקווא ישראל וגלס עלא אלפרסיה: 3. ויאמר - וקאל יעקוב אלא יוסף טאיק אלכאפי אתגלא אללי פי לוז פי ארץ כנען וברך אלי: 4. ויאמר - וקאל אלי הוודאני מינימך ואכתרך ואגעלך לגוק אומם ואגעל אללארץ האדי לנסלך תבעך מילך אלהר: 5. ועתה - והלאן תנין בניך אלמוולודין לך פי ארץ מצר חיתא מגי אליך למצר לי הימה אפרים ומנשה כראובן ושמעון יכונו לי: 6. ומוולדתך - ומוולדתך אלדי תכליף תבעהון לך יכונו עלא איסים אכוותהון יתסמו פי ורתתהון: 7. ואני - ואנא פי מגי מפדן <מתית> עלי רחל פי ארץ כנען פי טריק פי עאד כימיקדר מיל מין אללארץ למגי לאפרת ודפנתהא תם פי טריק אפרת היא בית לחם: 8. וירא - ונצר ישראל אללא בנין יוסף וקאל מנין הדולי: 9. ויאמר - וקאל יוסף אללא אבו בניני הימה אלדי עטא לי אלרב הינא וקאל קדמהון הלאן אללי ואברכהון: 10. ועיני - ועיון ישראל תקלו מן אלכתיאריה לם יגציר לינצור וקדם ליהון אליה וקבל ליהון וענק ליהון: 11. ויאמר - וקאל ישראל יוסף נצור וגהך לם צדקת ליאקשע והוודה ארווה לי אלרב איצא אללא נסלך: 12. ויוצא - וכרג יוסף ליהון מן ענד רכאבו וסגד לווגהו על ארץ: 13. ויקח - ואכד יוסף אללא תנינהון אללא אפרים פי ימינו מן שמאל ישראל ואללא מנשה פי שמאלו מן ימין ישראל וקדם אליה: 14. וישלח - ומד ישראל אללא ימינו וגעל על ראס אפרים והוא אלזגיר ואללא שמאלו עלא ראס מנשה פרו אללא ידיה אין מנשה אלכיביר: 15. ויברך - וברך אללא יוסף וקאל אלרב אלדי תמאצו אבאתי קידמו אברהם ויצחק אלרב מקווית

אללארץ לפרעון: 21. ואת - ואלא אלקום פוות אלו לל קורא מן טרף תיכים מצר וחיתא טראפו: 22. רק - פקט ארץ ליקסוס לם שתרא אין ריסיס ליקסוס מן ענד פרעון ויאכלו אללא רסמהון אלדי עטא ליהון פרעון עלא דאליך לם באעו אללא אראציהון: 23. ויאמר - וקאל יוסף אללא אלקום הוודא שתאריית ליכון אליום ואללא אראציון לפרעון האיי ליכון זרע ותזרעו אללא אללארץ: 24. והיה - ויכון פי טלוע למגלאת ותעטו כימים לפרעון וארבע טוק יכון ליכון לזרע אלחקליה ולאכילכון ולאלי פי ביותכון ולל אכל לטפלכון: 25. ויאמרו - וקאלו עיישתנא נווגד חץ פי חצרית סידי ונסיר עביר לפרעון: 26. וישם - וגעל ליהא יוסף ליל ריסיס חיתא אליום האדא עלא ארץ מצר לפרעון לל כימים פקט ארץ ליקסוס לוותרהון לם כאנית לפרעון: 27. וישב - וגלס ישראל פי ארץ מצר פי ארץ גושן וסתמלכו פיהא ונמיו וכתרו גרא: 28. ויחי - ועש יעקוב פי ארץ מצר סבתעשר סניה וכאן אייאם יעקוב סנין חייתו מייה וסבעה וארבעין סניה: 29. ויקרבו - וקרבו אייאם ישראל לימות ונדא לאבנו ליוסף וקאל לו אנכאן הלאן וגדת חץ פי חצרתך געל הלאן ירך תחת ורכי ותצנע מעי פצל וחק לא הלאן תדפני פי מצר: 30. ושכבתי - ואטגיע מע אבאתי ותחמלני מן מצר ותדפיני פי מדפי[נ]תון וקאל אנא אצנע כי כלמאך: 31. ויאמר - וקאל חליף לי וחלף לו וסגד ישראל עלא ראס אלפרסיה:

מח

1. ויחי - וכאן בעד אלכלם הדולי וקאל ליוסף הוודא אבוך מריץ ואכד אללא תנין בנינו מעו אללא מנשה ואללא

לראות, ומעין זה ב: כמנת. ג: חסכת - חשבתי - נרדפים. 14. שכל - פילג, וכן ב: ג: צלאח - השכיל, כת"א ורש"י: כתרנומו. אחימנן, בהשכל וחכמה השכיל את ידיו. 15. תתחלכו וגו' - וכן ב: אשר התהלכתי לפניו מנעורי עד היום הזה. מעודי - מנעורי, וכן ב.

22. הכהנים - וכן ב: כמרים, בעקבות ת"א (כומריא), וכן בפסוק 26, בדומה לנהוג בשרח המערבי, ראה בראשר 1998, עמ' 28. וראה עתה אבישור 2001, עמ' 73-75. 24. חידת - ב: אלקיסמת - חלקים. ולאכל - ולאוכל. ב: וליתטעמו - ותאכילו.

מח

10. מזקן - ב: מן שיוכיה. ג: שיכוכיה - נרדפים. 11. פללתי - האמנתי

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)

תל-אביב תשס"ו - 2005